

Вакарчук Андрій Віталійович, *магістрант,*
Сабецька Тетяна Ігорівна, *к.е.н.,*
доцентка кафедри міжнародної економіки,
маркетингу і менеджменту

АНАЛІЗ ОСНОВНИХ СКЛАДОВИХ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СУЧАСНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Посилення конкурентної боротьби, ускладнення доступу до економічних ресурсів (сировинних, матеріально-технічних, фінансових, кадрових, інтелектуальних, інформаційних), існування бар'єрів виходу на фінансові і товарні ринки, зростання проявів рейдерства, зокрема й з використанням корупційних схем, невизначеність і непередбачуваність ринкового оточення, поширення кібер-злочинності, ускладнення процедур державного адміністрування й контролю – усе це далеко не повний перелік негативних викликів і небезпек, які знижують рівень економічної безпеки сучасних підприємств. Для того, щоб господарюючий суб'єкт почувався захищеним від впливу різноманітних зовнішніх і внутрішніх загроз, необхідно налагодити комплексну та ефективну систему економічної безпеки, здатну забезпечити нормальну життєдіяльність усіх його структурних одиниць та підсистем.

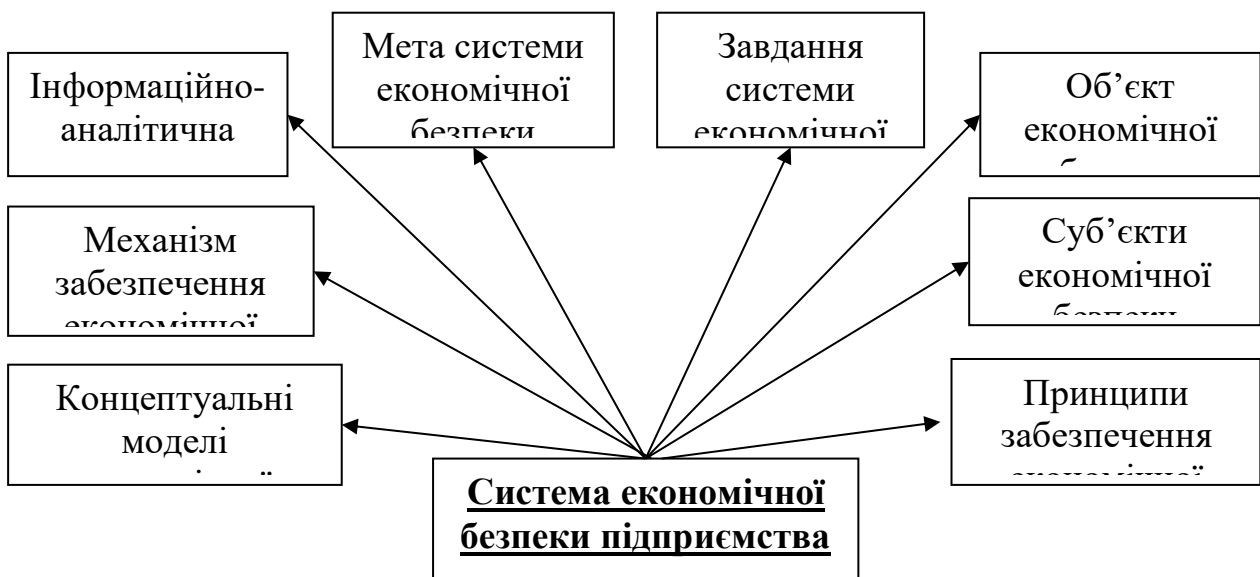
На думку Л.О. Птащенко, “Система економічної безпеки підприємства – це структурований комплекс стратегічних, тактичних і оперативних заходів, спрямованих на захищеність підприємства від зовнішніх і внутрішніх загроз і на формування унікальних здібностей протистояти їм у майбутньому” [4, с. 23].

На рисунку 1 зображена система економічної безпеки підприємства, яка на наш погляд, формується з наступних складових.

1. Створення та функціонування на підприємстві системи економічної безпеки повинно мати чітко окреслену мету й завдання. Зрозуміло, що кожен господарюючий суб'єкт конкретизує мету функціонування системи економічної безпеки з урахуванням власних індивідуальних особливостей, проте загалом вона можна визначитися як “мінімізація негативного впливу зовнішніх і внутрішніх факторів, які становлять загрозу економічному стану суб'єкта підприємницької діяльності” [4, с. 14].

2. Загальна мета функціонування системи економічної безпеки виконується через реалізацію конкретних завдань, які охоплюють усі напрямки забезпечення економічної безпеки та спрямовані на захист підприємства від різних реальних і ймовірних негативних проявів та небезпек, а саме:

- постійний моніторинг актуальної інформації про ймовірні негативні впливи та загрози;
- прогнозування імовірних ризиків та стану захищеності підприємства;
- аналіз поточного стану системи економічної безпеки підприємства, виявлення недоліків та “слабких зон” і їх оперативне усунення;
- організація захисту підприємства від спроб незаконного проникнення, економічної розвідки, організованої злочинності та рейдерських атак;

Рис. 1. Основні складові системи економічної безпеки підприємства
(власна розробка авторів)

- забезпечення інформаційної безпеки, збереження комерційної таємниці та захист інформаційних баз даних підприємства;
- захист майна, транспортних засобів та інших товарно-матеріальних і фінансових цінностей підприємства, його банківських рахунків та вкладів;
- захист законних прав та свобод працівників підприємства, організація фізичної охорони вищого керівництва компанії та членів їх сімей;
- своєчасне виявлення та попередження можливих протиправних дій співробітників підприємства, що становлять загрозу економічній безпеці;
- удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення системи економічної безпеки підприємства;
- організація контролю за функціонуванням системи економічної безпеки.

3. Загалом, об'єктом системи економічної безпеки можна вважати його стабільний фінансово-економічний стан в поточному періоді та у перспективі, а конкретними об'єктами є його структурні підрозділи, ресурси та підсистеми: фінансова підсистема, кадрова підсистема, система матеріально-технічного забезпечення, інформаційна підсистема тощо.

4. Усіх суб'єктів, які забезпечують економічну безпеку підприємства, можна розподілити на дві групи: зовнішніх та внутрішніх. Зокрема, до зовнішніх суб'єктів належать державні й місцеві органи влади, суб'єкти судової системи, функція яких полягає у створенні та підтримці безпечних умов господарювання усіх суб'єктів економічних відносин. До компетенції зовнішніх суб'єктів

економічної безпеки належить формування нормативно-правового фундаменту системи економічного захисту підприємницької діяльності. Внутрішніми суб'єктами системи економічної безпеки підприємства є працівники, до посадових обов'язків яких входять функції із забезпечення економічної безпеки безпосередньо на підприємстві, а саме: керівник підприємства і керівники структурних підрозділів, працівники служби безпеки, менеджери з фінансової безпеки, юристи тощо.

5. Основними принципами функціонування дієвої системи економічної безпеки підприємства є:

1) принцип законності, який передбачає, що будь-яка діяльність підприємства повинна здійснюватися у правовому полі відповідно до норм чинного законодавства; у протилежному випадку існує реальна загроза закриття такого господарюючого суб'єкта відповідними державними органами;

2) принцип ефективності та доцільності, який передбачає, що ефект від функціонування системи економічної безпеки повинен перевищувати витрати на її утримання, інакше підприємство нестиме додаткові збитки;

3) принцип превентивності, який полягає в тому, щоб система економічної безпеки підприємства була орієнтована діяти “на випередження”, не допускаючи реального виникнення загроз й попереджуючи імовірний вплив на підприємство негативних факторів;

4) принцип безперервності, який означає безперервне, постійне функціонування системи забезпечення економічної безпеки бізнес-суб'єктів;

5) принцип координації, який передбачає, що для вирішення системних завдань економічної безпеки бізнесу необхідне взаємоузгодження інтересів і функцій усіх підрозділів підприємства, налагодження ефективного діалогу між співробітниками;

б) принцип комплексності, який має на увазі поєднання різних економічних, нормативно-правових, організаційних та інформаційних методів та способів захисту господарюючого суб'єкта від різного роду загроз.

6. Механізм забезпечення економічної безпеки підприємства – це набір різноманітних методів, методико-методологічних підходів, конкретних важелів та інструментів, які забезпечують гармонізацію інтересів підприємства із його зовнішнім середовищем і дають змогу перебувати у стані економічної безпеки.

Зокрема, важливою складовою системи економічної безпеки підприємства є важелі та інструменти її забезпечення, а саме: платіжні інструменти (платіжні доручення, векселі, акредитиви), кредитні інструменти (кредитні угоди), депозитні інструменти (депозитні сертифікати, депозитні угоди), інвестиційні інструменти (акції, облигації, паї), інструменти страхування (страхові угоди), а також система фінансових і мотиваційних важелів, які стимулюють працівників приймати ефективні і правильні рішення у царині економічної безпеки.

7. Інформаційно-аналітична складова охоплює систему моніторингу та оцінки фінансово-економічного стану підприємства, діагностику досягнутого

рівня економічної безпеки бізнесу, дослідження сприятливості чи несприятливості зовнішнього оточення, своєчасна ідентифікація загроз тощо.

8. Залежно від особливостей поведінки держави у сфері формування безпечного правового поля розвитку бізнесу виділяють такі концептуальні моделі економічної безпеки підприємства:

а) американську, що передбачає поєднання зовнішньої і внутрішньої складових економічної безпеки, деталізацію способів та механізмів забезпечення економічної безпеки, ґрунтовний аналіз ризиків та розробку дієвих інструментів їх компенсації, належне фінансове забезпечення в умовах постійного підвищення рівня конкурентоспроможності підприємств;

б) європейську, в основі якої лежить посилений вплив держави на процеси забезпечення економічної безпеки господарюючих суб'єктів, зокрема за рахунок зростання ролі державного сектора в економіці, завдяки чому забезпечується раціональний розподіл господарських ресурсів та контроль над проявами непередбачуваного впливу приватних економічних інтересів;

в) німецьку, якій притаманне усунення існуючих і потенційних перешкод ринкової конкуренції, розвиток малого бізнесу та підвищення рівня зайнятості, акцентування уваги на забезпеченні високого рівня економічної безпеки регіонів та держави загалом;

г) шведську, особливістю якої є пріоритетність соціальної складової безпеки та посилена роль держави у її забезпеченні за рахунок соціальних виплат, сприяння зайнятості, підвищення рівня життя та доходів населення.

д) японську, яка акцентує свою увагу на особливостях національного менталітету і внутрішньої соціальної безпеки, що гарантується, як правило, великими корпораціями та фінансово-промисловими групами.

Підсумовуючи, зазначимо, що в непростих сучасних реаліях, коли підприємство постійно перебуває під впливом складних зовнішніх викликів та загроз, розробка ефективної системи економічної безпеки є запорукою стабільності та успішності, а головне, безпечності економічного розвитку господарюючих суб'єктів. Підґрунтям для побудови такої системи є ретельна розробка та підбір кожної її складової з урахуванням поточної ситуації в ринковому середовищі та індивідуальних особливостей кожного підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бабіна Н.О. Новітні підходи до організації підтримки економічної безпеки підприємства. Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія Економіка. 2016. Випуск 2 (6) С. 59-63.
2. Діденко Є.О., Моторна Ю.С. Особливості формування інноваційної безпеки підприємства. Ефективна економіка. 2018. №1.

3. *Оніщенко М.Л., Сюркало Б.І. Особливості механізму управління економічною безпекою підприємства. Економіка і суспільство. 2018. Випуск 16. С. 446–452.*
4. *Птащенко Л.О. Стратегічне та інноваційне забезпечення розвитку системи економічної безпеки підприємства: навчальний посібник. К.: “Центр учбової літератури”, 2018. 320 с.*

**Дзядик Мар’ян Мирославович, магістрант,
Дмитришин Марта Василівна, к.е.н., доцентка,
доцентка кафедри управління та адміністрування**

ОГЛЯД БУДІВЕЛЬНИХ ПРОЄКТІВ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Якщо розглядати будівельні проекти регіону з точки зору найбільш пріоритетного соціального розвитку, то, на виконання функцій держави та місцевого самоврядування першочерговими видаються зусилля щодо розбудови системи освіти, охорони здоров’я, спортивної та дорожньої інфраструктури.

Таким чином, у даних напрямках у 2020 році розпочато та продовжено реалізації ряду проектів з будівництва та реконструкції (табл. 1-4).

Таблиця 1

Діючі проекти будівництва соціальної інфраструктури Івано- Франківської області (середня освіта) [1]

№ з/п	Категорія	Об’єкт	Зміст робіт
А	В	С	Д
1.	Капітальний ремонт	Капітальний ремонт Гаврилівського ліцею, Надвірнянської області	Енергозберігаючі заходи, утеплення фасадів, ремонт даху, заміна вікон, дверей та підлог
2	Капітальний ремонт	Капітальний ремонт НВК «ЗОШ І-ІІІ ступенів» с. Замулинці Матеївецької сільської ради ОТГ, Коломийського району	Капітальний ремонт в рамках проведення комплексних заходів з енергозбереження
3.	Капітальний ремонт	Капітальний ремонт Городенківської ЗОШ І-ІІІ ст. №2	Впровадження комплексних заходів по енергоефективності